

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 4. nóvember 2010.

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breyting á lögum um gjaldþrotaskipti o.fl., nr. 21/1991, með síðari breytingum (108. mál).

Umboðsmaður skuldara hefur móttengið erindi allsherjanefndar Alþingis dags. 22. október 2010 þar sem óskað var eftir umsögn um ofangreint frumvarp.

Embættið er hlynnt þeirri breytingu að stytta fyrningarfrest á þeim kröfum sem fást ekki greiddar við gjaldþrotaskipti niður í tvö ár. Telja má að stytting fyrningarfrestsins muni hjálpa þeim einstaklingum sem ganga í gegnum gjaldþrot að ná sé fyrr á réttan kjöl. Í frumvarpinu eru hins vegar lagðar til veigamiklar undantekningar frá hinum tillagða tveggja ára fyrningarfresti. Önnur þessara undantekninga felur í sér að lánardrottinn geti fengið dóm um viðurkenningu á fyrningarslitum að tveimur megin skilyrðum uppfylltum. Þau skilyrði eru að lánardrottinn sýni fram á að hann hafi sérstaka hagsmuni af því að slíta aftur fyrningu, svo og að líkur megi telja á að fullnusta geti fengist á kröfu hans á nýjum fyrningartíma. Að gengnum slíkum dómi gilda almennar reglur um fyrningu kröfunnar. Hin undantekningin er á þá leið að hafi lánardrottinn fengið tryggingarréttindi fyrir kröfu sinni í eign þrotamannsins áður en tveggja ára fresturinn var á enda fyrnist krafa hans þó ekki að því leyti sem fullnusta fæst á henni á síðari stigum.

Það er álit umboðsmanns skuldara að framangreindar undantekningarheimildir séu í andstöðu við tilganginn með frumvarpinu. Orðlag 2. mgr. 1. gr. frumvarpsins er óskýrt og það kann hugsanlega að draga úr gildi meginreglunnar um tveggja ára fyrningarfrest krafna.

Í ákvæðinu kemur fram að lánardrottinn þurfi að sýna fram á að hann hafi „sérstaka hagsmuni“ af því að slíta aftur fyrningu. Telja má að það sé mjög huglægt hvað teljist til „sérstakra hagsmuna“. Skýringar í athugasemdum með frumvarpinu eru ófullnægjandi, en þar er í dæmaskyni fjallað um kröfu á hendur þrotamanni sem til hefur orðið með „saknæmri eða ámælisverðri háttsemi“ hans. Orðalagið „saknæm og ámælisverð háttsemi“ er óljóst og ekki í takt við að heimildin á að vera túlkuð þröngt, þ.a. aðeins verði um undantekningartilfelli að ræða. Það er jafnframt gagnrýnisvert að dómstólum sé svo ætlað að móta regluna í framkvæmd.

Þá segir í ákvæðinu að almennar reglur gildi um fyrningu kröfu að gengnum dómi um viðurkenningu á fyrningarslitum. Það er álit umboðsmanns skuldara að tveggja ára fyrningarfrestur ætti frekar að gilda aftur að gengnum slíkum dómi í stað almennra reglna skv. lögum um fyrningu kröfuréttinda nr. 150/2007.

Umboðsmaður skuldara

Í síðasta málslið ákvæðisins kemur að fram að hafi lánardrottinn fengið tryggingarréttindi fyrir kröfu sinni í eign þrotamanns áður en tveggja ára fresturinn var á enda fyrnist krafa hans þó ekki að því leyti sem fullnusta fæst á henni á síðari stigum vegna þeirra tryggingarréttinda. Þessi regla tekur ekki af tvímæli um hve langur tími megi líða frá því að kröfuhafi fékk tryggingarréttindi fyrir kröfu sinni þar til hann fær fullnustu fyrir henni, án þess að krafa hans fyrnist. Orðalagið „á síðari stigum“ er óljóst og gefur enga hugmynd um einhver tímamörk í þessu sambandi.

Á grundvelli framangreinds telur umboðsmaður skuldara nauðsynlegt að þrengja enn frekar heimildina um slit fyrningarfrests. Embættið leggur því til að 1. gr. frumvarpsins hljóði svo:

Við 2. mgr. 165. gr. bætast tveir málsliðir, svohljóðandi: **Fyrningarfrestur samkvæmt ákvæðinu skal vera tvö ár og er ekki unnt að slíta fyrningu að nýju nema krafan hafi orðið til með saknæmri og ólögumætri háttsemi. Lánardrottinn skal þá höfða innan fyrningarfrests mál á hendur þrotamanninum og fá dóm um viðurkenningu á fyrningarslitum gagnvart honum. Slíka viðurkenningu skal því aðeins veita með dómi að miklar líkur megi telja á að fullnusta geti fengist á kröfu hans á nýjum fyrningartíma, en að gengnum slíkum dómi gildir tveggja ára fyrningarfrestur að nýju. Þótt kröfu hafi ekki verið lýst við skiptin gildir framangreind regla einnig um hana, enda fyrnist hún ekki á skemmri tíma.**

Framangreind tillaga myndi hindra að kröfuhafar gætu haldið kröfum sínum lifandi í langan tíma eftir gjaldþrot. Staða skuldara eftir gjaldþrot yrði þarafleiðandi mun skýrari. Samkvæmt núverandi réttarástandi geta þrotamenn átt yfir höfði sér að kröfuhafar muni viðhalda kröfum sínum í áratugi með því að slíta reglulega fyrningarfrestinum. Gjaldþrot hefur því hingað til ekki markað þau þáttaskil í skuldamálum einstaklinga sem æskilegt væri.

Embættið vill jafnframt benda sérstaklega á að ef markmiðið með lagabreytingunni á að nást, kann hugsanlega að vera þörf á að skoða þann ramma sem lög um gjaldþrotaskipti nr. 21/1991 setja um tímamörk skiptameðferðarinnar sjálfar. Skiptameðferð getur tekið misjafnan tíma, allt frá nokkrum mánuðum upp í nokkur ár. Samkvæmt 2. mgr. 122. gr. gþl. skal skiptastjóri einkum gæta þess í störfum sínum að skiptum verði lokið án *ástæðulauss dráttar*. Engin tímamörk eru þó sett. Það getur verið bagalegt fyrir einstakling að þurfa að þola skiptameðferð í nokkur ár og síðan eftir að skiptum er lokið að bíða eftir að fyrningarfrestur þeirra krafna sem ekki fengust greiddar við skiptin ljúki.

Stytting fyrningarfrestsins mun óhjákvæmilega leiða til þess að einstaklingar munu í auknum mæli óska eftir gjaldþrotaskiptum. Það kann því að vera þörf á að skoða hvort dómstólar séu í stakk búnir til að takast á við fjölgun gjaldþrotaskiptabeiðna. Þá er það jafnframt umhugsunarefni hvort agavald dómstóla yfir skiptastjórum þurfi að vera markvissara, þ.a. meira eftirlit sé haft með störfum þeirra.

Umboðsmaður skuldara

Að lokum vill embættið gera athugasemdir við að ekki sé greint frá því í 2. gr. frumvarpsins hvaða skil eiga að gilda milli eldri og yngri laga. Ef hinn nýi fyrningarfrestur tekur einungis til þeirra krafna sem ekki fást greiddar við skiptalok sem tilkynnt eru eftir gildistöku laganna, mun það óneitanlega hafa í för með sér ósanngjarna niðurstöðu fyrir þá einstaklinga þar sem tilkynnt var um skiptalok fyrir gildistöku laganna. Fyrningarfrestur þeirra krafna fer þá eftir almennum reglum skv. lögum um fyrningu kröfuréttinda nr. 150/5007. Það er því nauðsynlegt að taka skýra afstöðu til þessa atriðis.

Virðingarfyllst,

Ásta S. Helgadóttir